

Komu slouží statistické výkazy

Jako nikdy předtím hrají dnes statistická data významnou roli při dohledu nad činností státu. Administrátoři nejen tvoří plány ve světle známých skutečností v oblasti svého zájmu, ale musí též mít k dispozici výkazy o skutečně dosaženém pokroku při plnění svých cílů. Problém je v tom, jak široká je paleta státních regulačních zájmů. Za posledních pár let přibylo nejen zákonů, ale i nejrůznějších povinných výkazů sloužících nikoli občanům, ale pouze úředníkům státní správy. Od narození až do své smrti je občan jen číslem, statistickou jednotkou, o níž chce stát vědět stále více.

Vznikl sice a každodenně žije pracovním ruchem Úřad pro ochranu osobních údajů. Jeho existence ale neznamená skutečný zájem státu o ochranu občanů (nebo jde jen o frašku). Žijeme ve věku statistiky. V době, která uctívá statistická data jako nástroj veškerého poznání, ale i ovlivňování společnosti, jsme zavalováni daty různého druhu a v nejrůznější formě. Díky komputelizaci se vize Orwellovy či jiných o státní kontrole každého jednotlivce postupně stávají skutečností - stát pomocí přibývajících výkazů postupně získává veškeré údaje o občanech a jejich aktivitách, což je snadno zneužitelné. Přitom většina údajů, které se musejí povinně vyplňovat pro finanční úřady, správu sociálního zabezpečení či zdravotní pojišťovny, nemá jiný smysl než právě sběr osobních dat, která by měla být soukromá. Státní statistiky na základě získaných dat zpracovávané nepomáhají rozvoji společnosti, ale jsou jen podkladem pro centrální manipulace se společnostmi a jejím chodem.

Jednotlivý občan □ spotřebitel □ má ve svém každodenním životě velmi malou potřebu statistických údajů. Pomocí reklamy, pomocí informací od svých přátel a pomocí svých vlastních zkušeností zjišťuje, co se na trhu kolem něho děje. To samé platí pro podnikatele, který musí také odhadovat situaci na konkrétním trhu, volit ceny, které za zboží, jež nakupuje, musí zaplatit. Musí odhadnout, kolik si má účtovat za to, co prodává, musí sledovat a odhadovat své náklady a tak dále. Žádná z těchto činností však není nijak závislá na všudypřítomném shromažďování statistických údajů o ekonomice.

Drtivá většina statistických údajů je rozšiřována státem. Právě odtud přichází souhrnná ekonomická statistika určující populární „hrubý domácí produkt“, který je vydáván za hospodářskou situaci. Tímto způsobem se manipuluje se skutečností, tak jak to vyžaduje vládnoucí politická elita. Navíc se argumentuje těmito statistikami, když vláda a parlament zasahují prostřednictvím stále se zvyšujícího množství zákonných předpisů do přirozeného společenského, ekonomického i sociologického vývoje společnosti. Mnohé statistiky jsou navíc vedlejším produktem jiných aktivit státu. Daňová data tak přicházejí z finančních úřadů, odhady nezaměstnanosti z ministerstva sociálních věcí, údaje o zahraničním obchodě z celnic atd. a to v souhrnu umožňuje zneužití vůči jednotlivcům. Směšné kauzy řešené Úřadem pro ochranu osobních údajů tomu nemohou zabránit.

Sběr dat probíhá prostřednictvím státního donucení. To znamená, že tyto statistiky jsou nejen výsledkem občany nevídaných činností státu, ale též že skutečné náklady, které za ně státní instituce utratí, jsou mnohdy zbytečné. Nést nákladné břemeno veškeré evidence a papírování, které tyto statistiky vyžadují, musí občané. A nejen to. Tyto náklady představují zátěž pro menší podnikatele, kteří nejsou na zvládnutí takového množství

papírování vybavení. Ochromuje to činnost malých podniků. Mnoho zaměstnanců soukromého sektoru je zaneprázdněno sběrem státních statistik, počínaje vyplňováním zbytečných kolonek v daňových priznáních a konče výkazy o zboží a zaměstnancích.

Murray Newton Rothbard (1926-1995), který byl profesorem ekonomie na University of Nevada v Las Vegas, upozorňuje na tento problém. Své myšlenky rozpracoval v knize *The Ethics of Liberty* vydané poprvé v roce 1982. Jsou poučené a zaslouží si naši pozornost. Kromě jiného autor uvádí, že *„existují i další důvody, proč by měl liberál spatřovat ve státních statistikách hrozbu. Nejen že přesahuje sběr a produkce statistik funkce státu jakožto ochránce osob a jejich majetku, ale dochází zároveň k plýtvání a ke zbytečnému daňovému zatížení jednotlivých poplatníků, drobných podnikatelů a spotřebitelů i celého průmyslu.“* Oběhané většinu státem hrdě předkládaných statistik k životu skutečně nepotřebují, nikteré je dokonce znervózují, o výpoětu průměrného platu jsem se na [Novinkách.cz](http://Novinkach.cz) zmínil už před několika lety.

Profesor Rothbard ve svých pracích upozorňuje, že byrokraté, stejně jako kdysi socialističtí reformátoři a dnes jejich pohrobci, jsou však v naprosto odlišné pozici než ostatní občané. Nacházejí se mimo trh a nic nevědí z osobní zkušenosti. Z tohoto důvodu pak musejí získávat informace jinak než osobně. Jedinou cestou k takovým informacím je pro ně statistika. Ta představuje pro byrokrata, politika či socialistického reformátora jediné prostředky smyslového vnímání. Takto „poznané“ skutečnosti on využívá k administrativnímu centrálnímu vládnutí a k direktivnímu přerozdělování prostředků získaných občany. Za pomoci vynucené statistiky může stát plánovat, regulovat, řídit či reformovat jednotlivá odvětví nebo aplikovat centrální plánování a socializaci na celý ekonomický systém. Je-li to správně (nebo špatně), úředníky ani politiky příliš nezajímá, celá váha je totiž na bedrech daňových poplatníků. A tak z celého množství opatření, navržených během let ke kontrole a omezení úlohy státu či ke zrušení jeho intervencí do hospodářského i společenského života, by se jednoduché a nenápadné zrušení státní statistiky ukázalo pravděpodobně jako nejdůkladnější a nejúčinnější.

Společnost by určitě fungovala i bez státních intervencí a možná mnohem lépe, než je tomu dnes pod tíhou nepřehledného zákonodárství a centrálního zasahování. Obecně totiž platí, že čím jednodušší jsou zákony a čím menší je míra zasahování státu do života občanů, tím jednodušší (ale i pohodlnější) je život celé společnosti.

Ivan Turnovec (ivan@turnovec.cz)